

Landskap: Småland

Upptecknat av: Ottilia Föderberg

Härad: Västbo

Adress: Lanna

Socken: Kulltorp

Berättat av: olika personer, se
inne i uppteckningen.

Uppteckningsår: 1946

Född år

(f. 1881 i
Bredäng)

Ramsor och småbarnslekar.

s. 1-12, 17-18 Lw F. 53

Vaggvisor.

s. 13-16.

Leksaker.

s. 19-21.

Juleklappar.

s. 21-22.

Lw F. 47, 48.

Grönsaker.

s. 22-23.

Julhelan, vidare Skaffan, 20:e dag, Kunt, jule-
spöke, (m. m.).

s. 23-32.

Julskatt.

s. 30-31.

Julskatt.

s. 32.

Skriv endast på denna sida!

Barnor och småbarnslekar

Apola, mirola, mirinka, mi so, sekedej, sekede,
 estra lara, Traja, lara, häck, väck vällinga-
 säck, buus ut med dig, din lunge man.

Lw 53.

Aunicka, danmika, dinkan, dij, semmali
 maka, pepeliskaka, ärtan, kärtan, prögs,
 ut med dig
 Ocan, fötan, tilleri, folu, Malmo, kyrka
 full med folk, här ska stå de jänna
 folu

Esike, derike, luntan, tuntan, emeli,
 mapä, kokeli, kaka, västan, stilla, atteli
 tätteli, puss, ut din stut

När jag gick på Fabo gata, hittade mig
 en sockerkaka, hi, ho, hej, ägg, vägg, vällinga
 skägg, ut med dig
 Etti, Gwi, Tre, ärcha, läscha, lo, irom

pirom, parian, jorj var en mäktig man
han stack sitt spjut, in och ut c
One, done, doff, doffelianne, hinkelikan-
ne, birkebanne, Ole, dolo, doff, aron, puppe
Regn, på vår dräng, Våta på vår dära (flicka)
Sud på vår sö (färd) hagel på vår gavel,
Vann (vatten) i vår spara, is i vår spise
Vår jag gick i Örebro, hörde jag en klocka
slo, hon slo ett, och hon slo två, ut ska
du vaka nu c
Abbe, labbe, länka, tyska å svenska, lilla
lantan, stora plantan, c. y. z. barnen vill
äta, silk och poträ (potatis) med skalena
på, både stora och små c
Piske, lorr, karr, sto på lorr (logen) och
Frask, fjente sig en limpa å en ask,
ene, bene, buse bapp
du slapp

Gubben & Kärningen skulle gå val, men Kärningen ville inte mota, tog gubben Kärningen och slog na, mot en fall, så fallan flög upp må rotan, upp för Kärningen ble, så gla, nu ska ja mota i alla mina da. pto, pto vall, pto vall, du broka - Och gubben på stubben och Kärningen på rotan och bägge ville sjunga, men ingen hade notan -

Bäknaranta

Slysa hyra hundarna
Räven går i hundarna, häkla väkla domars
kung Karl, gick igenom silversat,
atta veckor förs jul
dansar stanna Britta brud.
ut må det din långa drud.

Har, han, hört, hochen, hickelig, horta hand
 larnit ^{huldas} håltta, höna, haft, hela, halva hösta
 Tre, vita, hästar, sto i stak, den ene sket
 så det smak, så det drak, så det pakk, så det knak
 Ett, två, Tre och fyra, alla byxor äro dyra,
 den som inga byxor har,
 han får gå med kumpan bar
 Detta är räknestansor till kubbagömma,
 eller som vi kallade den loken, "bulka kribb".
 Som annan kanna, som vi bäste, när vi hoppade
 i höst, det var regel, att när höst var inhöst
 gick barnen, leka i detsamma, då blev man
 av med ungarna, och ingen skada skedd
 gerna i det dyka höste. Vi klättrade upp
 på andra vanning ("ännst") och hoppade
 i ladan, varvid vi bäste, Gong, gong,
 gala, Vys, Vys, vala, får ja lite vrt i
 bro, så hoppa ja, i djupa dala,

(Tre vita hästar) användes av skogsmästare

kisse sitter i ala - stina mjölka kran
slår te kisse i kran, mor koka doppa
far ba me hoppa, som en lita loppa,

schryat i backarna! och så hop-
pade man, med utbredda armar -
Många leker inte barnen så eller anvis
de kanner vid lekarna, små och större
barn, som får tag i ett runt föremål som
lipnar en kula, kottar och kör bil. cykel
äker de så fort de kan gå (köpta barncyklar)
spelar kula och kastar boll, leker att de
orienterar, möjligen leker de ta fat, äker
skidor på vintern - och kallar skålar
som de hör i radion - När vi gick i skolan
gjorde vi en lek, som följer, barnen tog
i ring, två av dem ställde sig mot varandra
och höll i varandras händer, en av dem
inns i ringen den andra mitt emot utans för
ringen

ACC. NR M. 10102:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

under armarna på detta passerade, nu ringen
under det man sjöng. Bro, bro, bräa, ligger
under oss, Skjarsarna skän uti komarsdal
krigspolk är vi å krig ska vi hålla, ingen
får träda i dansen fram, förr han har sagt
sin kärrestas namn, här sänkte de som
höll i varandra armarna, och fångade den
som var inunder. Ex. Anna, och hon fick
säga ett namn, Pelle. Nu höjdes armarna
ringen passerade igen, och vi sjöng. Anna
och Pelle de skola befästas, med gyllene
bransar och sadlade hästar, och anna hon
sa att hon ville Pelle ha och de skola mötas
hos prästen idag. Då lyfta vi upp våra
portar och lockar, och alla skola härigenom
krypa och gå både stora och små, och ingen
får träda i dansen fram förrän, han har
sagt sin kärrestas namn - f. s. som förut

Gramor om fingrar
o tår

ACC. NR

M. 10102: 7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Thummeltut, slickputt, lönge man, gifta han,
lilla rocka vinge. en annan med början
från lillpungst. Lillingen, gullfingen,
länga spangan, knipia tangen, stora val-
mus. en annan med början på Tummen
Den drogger ut, den bär in ut, den lagar mat,
den tvättar fat, å den lilla gör te mors kista
å stjal lite rockor. Storståan, tåtilban,
Tillsrotan, nälbapenau, lilla kvestin. en annan
sag ala en tå, sag fro det var tå, den tredje är
på ana, den fjärde å ut be, den femte
hang och dinglade. Vidare klappar man barnet
under foten och läser. Sno sko, den lille hästen
hästakorna äro dyra, de kostar två markor
å fyra. å ha kända läser, under det man gör
med fingrarna på barnets kropp och börjar
vid foten. Komme litau mus, å be om
lite hus, å lite nyöl å salt, te å pipa sin
sin lille pulagalt. (pipor i halsglöden)

ACC. NR M. 10102:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En annan om barnets kropp, med början på tår
så flyttas till benet, knät, låret, magen, bröstet
halskroppen. Så tår, benballe, knä skalle,
lår, lår, istorkubben, pattasuppen, pip
du lille belegrik. Rida rida kanke, hä-
stens hette blanka, vort ska vi rida, ut å sta
å fria, te en liten pia, vad ska ~~for~~ hon
beta, Anna magbeta, den tjocka, å den
feta, när vi kommo dit, så var der ingen
kamma, mer än två kamma, låg under
bäntra, bundna må länka, och gnagde på
ben, den store sa, vov vov, den lille sa, vipp
vipp, får ja lite vetesbrö, så kan ja bli
kamma, mumlade bägge och sen
Rida rida kanke, hästen heter blanka
hästen heter silvergrå, hästen kan slo
flicka å, och så låter man barnet glida
i golvet. En Fredge. Så rider prästen

i traven i traven, så rider frun i skritt
i skritt, så kommer klackarna i lonken
i lonken, så rider ryttern i gallop i
gallop, hopp i galopp, baj i galopp, och
konnen kan kantra la mä, klust i
klust.

Pulla tunnna! var en uppskallat må-
barnnöje, två barn lade sig mot varandra
med fötterna på varandras axlar, med
armar ^{och} föga ett stadigt grepp om benen
så man säkert höll sig fast, plåtsen för
leken var en utförsbakke, helst långsluttande
sen kullades det, flera par efter varandra.
Måha salt! var ett annat sätt, två barn afildning
mot varandra och fattade varandras händer, fötterna
tätt mot varandra på golvet, så strötade båda
utåt, under det de trampade och murade
kunt, tills de föll omkull.

denna lida tanka förstår jag inte är så gammal
formodas att författaren är känd. jag lärde den
i skolåldern av en då gammal fru, varför den går gånad

Rida rida ranka, hästen heter blanka
liten riddare så kar, ännu inga sporrar har
när du den har vunnit, barndomsår försvunnit

Rida rida ranka, hästen heter blanka
liten pilt med ögonblå, kungakrona ska du få
när du den har vunnit, ungdomsår försvunnit

Rida rida ranka, hästen heter blanka
andra fauntag än av mor, fröjda dig när du blir stor
när du den har vunnit, mandomsår försvunnit

Så gick hon för sin älskling, om horts äventyr
och tog smaltan färar, fru Blankas av Kamur,
och när kung Hakan vunnit, bad krona hand och brud
nog minnes han med vemod
den barndomsångens ljud.

Porra gulläppl^e, var en småbarnssk^e. j^unger[?] p^utt^e,
och gick så till, barnen stod runt ett bord, och lade
sina knutna händer, över varandra i en hög
stapel. Ledaren började överst, stack sitt pek-
finger i varje hand, efter varandra, under det
han yttrade, porra porra gulläppl^e, hogg ä!
och så smekte han till handen, så den föll,
och till sist fann ingen hand kvar på bordet.
då började förhörat, en karisa, som barnen
i tur och ordning skulle svara på och den
lydde. Var blev äplet? svar, föll under kras-
sen, va blev kransen? malde mjöl, va blev
mjölet? bakade kaka, va blev kakan, schyst i
ungen (ugnen) va blev ~~ugnen~~ ugnen? elen
brann, va blev ellen? vattnet släkte, va blev
vattnet? sten drack, va blev sten? skapade (grävde)
åt skogen, va blev skogen? gran bet, va blev
gran? smeen såridd, va blev smeen.

han gick ut på åkern, och sådde havre och
korn, och kråkor och kajor åt ~~ut~~ kom a
åt uppst så fort, (därefter yttrade ledaren för
leken) Sen som nu visar tänderna, han får
bing, bong, och katterort, i munnen. som
skulle han med grimaser och knep, locka
barnen att skratta. och de i sin tur skulle
nyppa på munnen, inte skratta eller visa
tänderna, det ~~de~~ dröjde sämre länge, förän
hela skaran skrattade med fullt hals -
den som först visade tänderna var skyldig
bli lekledare. (en lilla paus)

Lek med småbarns händer

Baka baka liten kaka, ringla ringla
liten kringla, mjöla, mjöla, pråta,
pråta, schyät, i ongen! (uggen)

Vaggvisor

ACC. NR M. 10102:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. Loven han har en liten gulloagn, uti den ska han
en liten gulpriska, han har i sin hand, och slår ^{äka}
men ingen han våkar. Båtor och vagnar
det äger han nog, och pigor och drängar,
till husets behov, och många små pytte på tokt.
2. Och när det blir sömnar och gossen han gal,
och liljorna våra på ängarna, då tager mor
på gossen en schal, klara för han säger till
drängarna, ut och sadla hästarna, allt som
sig kör, sitt upp och kör, för Loven ska
äka till mosterarna, och hästarna springa
och vagnarna gå, och lille Loven han äker
och slår, för han ska åka till Bockee
Och sen ska han åka till Danne-mark,
och köpa sig sko för en halv mark
gullesko med spänne, för gossen ska
sova så länge -

- Vanna dessa litet barn, skvallet (skvallet)
mal som en kvarn, har så många gåra (gör)
en i skåne, en i Lund, en i Hjo, och Eskerums
tynga som en mara -

- Gladur den som litet a, Fraska i många
"gåra" (gärdar) Träskorna bli fulla med snö
ögona fulla med tåra - Rikemans barn
äta kora och palt, (blodkora) fattigmanns unga
få knapt jorpa och salt, men havra brö
(hinder) gö kinnan rö, och Fänne, (Fänder) bli stora
ka av skalka -

- Vanna dessa litte ongapalt, blienna du
nu, så somna du alt - Vanna dessa
litet och stort, detta kunnas vilt
(varit) ogjort! - en avnan,

- Lov i ro milt lika barn, Fids nog fär du vakra
Fids nogse den onda dag, Fids nog världen smaka,
Verlden är en sorges, bäst vi lever ska vi dö,
Och bliva mull. Tebaka -

Vysa vysa, lilla kind, snart så kommer mor din in,
Tutteliten i bockakorn, gatterna gå på skowen (skogen)
far din så på gäret korn, Brok gå vall på mossen,
bocken går i lunden, bite löv i munnen,
syster är i krikkan, (litet inhägnat åkerstycke)
igjinner lin, och kårdar ull, gäddan går i viken,
yxan i falen, hästen i stallen, korna i baret
skädda i laset, på åkran (åkorn) väser löken
i grannetopp gal gösen

Plinka, plinka, kakapöt, karnen ä' inte hemma
karnen ä' på gästabud och flötta (smörja) sina vinga
der baklar gärr, och der gärrata ävja, Och der dar
sar bäringar i manaktin och slår varandra må.
Gärrer läg på backen och ro, och kumpen satta ^{koroskinn}
han i värt, då kom myran krypande, och pinka
på mickels kumpa, karnen sprang upp och lag sig om
kring, som näcken har varit på kumpen min,
det svider så illa på kumpen

- Kratan sitter på lastak, sjunga så låga visor,
Om inte gossen ä snälla nu, på han smaka på riset
Stygga, skata sjong inte så, gossen ä snälla ida som
i går, han ~~sk~~ slippe, och smaka på riset -
- Kråkan sitter på vinkel i Tak, och pipan vill
inte låta, Kåra mor ge barna mat, & låt dem
inte gråta - Ölet jäser i pannan, gläsket fräser
i pannan, gossen tutar i hornet, Fuppan
frampar i hornet -
- Bo, ro, till fiskavik, där vi fånga brax och rök,
Hogg dem i nacken, och kast dem i backen
och kläng dem i dacken, och stopp dem i väskan
och göm dem te ful och te påska - en te Får
ä en te mor, en te syster, en te beor, och en
till & lilla julafton -
- Klatten och kattungen, skoos om vällingen,
ajj aj sa vällingen, jag brände ^{mig} för vällingen, fång fång
sa katten, du kunne låt me hättet -

Lek inomhus.

ACC. NR M. 10102:17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En annan kanna lästes vid leken "blindbock"
en av deltagare blev bock, de knyttes ordent-
ligt för ögonen, så inte bocken alls såg, stolar
och lösa föremål tyndes undan, en av delta-
garna ledde bocken till dörren under det
(leder) han läste. ja "lajse" blindbock till dörrens
med sin häls i kroken, kan du äta plöt
(gräddor) der är skit på hyllan, ja me hoppa
ja me lus, ja me först, ja me sist, ja me
altri i detta hus - så klappades bocken
till kraftigt i ryggen, därefter fick han
vända sig och börja fånga - det var spännan-
de, bocken hade bara ljudet att gå efter.
de övriga hade rätt att hoppa på bord o bänkar
krypa och smygga sig förbi, men hur lite bocken
hörd vid någon var denne skyldig
bli bock i stället - gömma ringen var
en annan, en av de lekande gick omkring till

de övriga, som såg med händerna i skötet] och lät sedan
gömma ringen, under det han så till var också gömma
gömma ringen så förinverdia väb, upprätt
uppen tappa into borten, som skulle det ~~gissa~~
frågas vem har ringen, de som gissade fel fick
lämna pant, den som fått den fick gå i småbarn lekta
den utan att lämna pant. Vi gömde även ringen
på så vis, att den trädde på ett långt snöre som
knöts till en ring, vari de lekande höll i med
båda händer, och lät den ^{sträng} glida emellan sig.
En person smuckade kurt inni ringen, och
skulle snoka reda på var ringen fant, under
tiden spögs. denna ringen han skall vandra
från den ena till den andra, lät den gå
lät den gå, lät den stilla stå. befrägen
upprepades många gånger. innan man ^{stannade}
de

Vist kryte modern sitt barn, kanske mest döingen
såg det, har hört de gamla tala om att bräma näsor,
med barnen, och även sitt dem utföra det, gude
sin näsa mot barnets näsa, det var mindre vanligt
att äldre barn och föräldrar krytes till avsked,
det fick träcka med handslag, möjligen famntag.
Skallror gjorde man till småbarnen, man sj
av gäshake, emellan gäss lite eller inte förs
horn från trakten, vrimblåsar efter får. Kungjor
des nog, man lade ärtor i och bläste upp
den med luft, derefter forhades den, det blev
en stark chaltera. För öfrigt plöckade barnen
gelva i skogen kottar, av grankottar blev por
sedan de fäte ben horn och rumpa av prästichor
kallkottar dugde till s.k. söe (får) Om varen
när saven gick i träden, gick det bra att göra
vasselpipor av rosen, och förbössä av unga
fallar så stora som en Fårkrona i diameter
brösthögt

kräddet krängskars här förmigtigt till tjernan,
högt 10 tunn ovanför avskars toppen, nu
vreds runt till tjernan ~~och~~ släppte, sedan
gjordes en lagom grov och lång laddstok.
Kulor förmlades av blånor (lin) med
detta sköts så det small som det värsta
pistolskott. På kvällarna när männen
satt vid den öppna spisen och apingade
stickor (lyssor) hade barnen roligt med des
sa, och glätade deras alla möjliga korr och
fasoner, av dylika kunde även smittas
vattenhjul att dätas i diken och källor
der som fanns fall. Det fanns i de flesta hem
en stors skalpa, som gjorde ett parligt oväsen
den användes vid klappjagt, då vargar och
kävvar togs på garn, den kunde möjligen barn
på låna lite för sitt nöje, den kallades
märskärka. Kävspel, samt skjuta stickor, var

ett tidafördriv. Att geva julklappar var vanligt
före min tid, alla barn fick om möjligt något
nytt i klädväg till jul; vävet och sytt i hemmet
och äldre barn som kunde tjäna en slant
förvärfte på ihop någon liten gåva till mor
och far, en nåsduk, ett kläde, en vertikal,
fingerborg, en kardus, pipa, smudosa halsduk
till smånskon, ett dockehuvud, en ~~liten~~ lergök
munspel, fällkniv. Barnen fick julkräkor
av släkten, och närvarande grannar, det var
högtidligt om julakögen blev stor, det grövre
brödet som var stort lades underst, det
finare över, julagubbar, julakästar runt
kögen. Grannar växlade ut bland, man inte
mycket julklappar, fästfolk och älskande
gav varandra julklapp, och alla skulle kastas
in, om de hamnade i götspatet eller på annan
mindre lämplig plats gjorde ingenting, det var

bara roligt. De innervarande skulle helst
fånga givaren, dra honom ned in till stora
bord, och fägnas med mat och en sup, lycka
det det med en priare, då blev det jubel,
men en sådan skulle för all del inte låta
fånga sig, inte andra heller förresten.
På herrgårdar der kom från hemarna och
mycket folk, lades julklapparna i en korg
som placerades mellan husmodern och
förmänta tjänstinnor. Först höll andakts
stund, derefter blev det mat, och sist delades
julklapparna ut, av förut nämnda kvinnfolk,
laddade paket, med mottagarens namn.
Julklappsrim på paketet förskönas sållan.
Derefter himmade man vid grötten, att man för
mådde, och stämningen var gemytlig, F. ex. p.
Sanna grötten är kokt vid ved, och inte vid panna.
Julnästa är är Anna, Eriks kvinnan.

Denne gröten är kokt i en gryta, och inte i
en bytta, ta inte mer i skoa, än du orkar
å lyfta. Denne gröten är kokt i en gryta
å inte i en kato, Pelle har varit hos Stina i
natt & Stina svarar. Denne gröten är kokt i
en gryta å inte i en skopa, gack du till egen
dörr å sopa! Hopp allmänheten, samlade alla
och far i huset läste julevangeliet, en julpsalm
söngs, vanligen 55 var bordsad sköna -- . Sen
åts lutjukt och gröt, derefter delades jul
klapparna ut, eller kallade in om det var för
utomstående. Sedan med jultante, teor jag
hörgade vid skelskiptet, första bilden jag såg
härav kan jag inte erinra mig, det var i alla
fall Jenny Kyrström, tekniker på fultidningar
och fulkort, tanten klädd i röd och grön, med
tantenrösa, skägg, och träskor & julabooken
det var två unga snidiga personer, som klädde sig

i skinn och fällar med det ludna mat, de gick
båda krökta, den efterste gammaldans om den förra
höfter, den efterste var helt dold med en fä, den
förra hade bockansigte med horn och bockskägg,
händerna fria och klädda med ludet, gästav
kunde bocken förflytta sig och dela ut gåvor
fulltvänan, men han kunde även komma kom
ta under jorden, till förmögelse för de större
och förskräckelse för de små.

En sed var att kida stoffan, det skulle ske an-
mandagen om otan, det var de unga männen
som var i farten, flera i sällskap, helst skulle
man knipa grannens häst, tala vid i gårdarna
och tiggat mat och brännvin, om då grannen
när han märkte vad som skete, i flygande fläng
kunde på tag på en annan häst, helst hans
som varit närgången, och obemärkt under det
den andre var inne på någon plats, ta tillbaka

sin egen häst, då var det riktigt bra. Det hände
till prän att hästarna skulle vatnas i en källa
ute vid en brunne och så hänga det, en viss lydde

Stappan var en stalletdräng, en stalletdräng
han vatnar sina fålar fem, i ra i ra i kalla ba,
gossar låtom oss lustiga vara,
en gång jul om året bara

Trälle rallralla ba.

Tjugondedag kvatt, kör julen ut, då hade ungdomarna
kört att kulla på och utföra alla möjliga upptåg.
De kläddes ut sig till Ligenare och gick omkring
och spädde, till fattare och tigde. Lamlada
med spelman i teten, och dansade långdansa
genom alla rummen i alla husen i byn, eller
flera byar. En annan gång kullade man på och
klädde ut tunga stockar, och drog in i husen
der det passade, men folket var i lagård, på
ett annat ställe satte upp ett fläbeläfte, med

ACC. NR M. 10102:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en urhållad källrot till huond (med en brinn
de ljus inuti, målat o konstigt skåda, detta
placerades hos en något originell gubbe och
dito gumma. De gamla knackades ut, man
smänte igen dörrarnas portare ännu kvickt! Enkel
tid då de ej fick vara i fred, morskade gubben
upp sig, gumman öppnade, beväpnad med en
tung ketsman höjt gubben, om du är av
Guld eller djävulen, går du ifrån min
fästedom (förestudör). Krasch, källroten
sprack, och ljudet sloknade, vad det sen
blev av spöket, förmåler inte historien -
En annan gång högs i ett oöverblick
grytan med vitgröt i köket, några skedar an-
skaffades, och så till skogs med grytan medan
man festade på inmalat, sen bärs grytan
knävt tillbaka - För dyligt hölls ej ungdomen
efter, och ^{är} längesen borttagn.

En annan form av julaspöke hade vidakeplig, grund-
en person med ett gott sinne (alltså inte som som helst)
kunde få se allt möjligt, som kom att ske under det
nya året, om personen ifråga gav sig ut på loftet
efter mörkrets inbrott och gick på vägar, på byn
eller samhället, det kallades att gå årsängan.
En sådan kunde få se vad möte, liktåg, brudpöjs
eldsvåda m.m. m.m. om han följdes in i fönt
stor i de olika hemmen, (kullgardinar, pans inga)
gick han se om någon dörrens kom att dö
under året, den av familjen som såg ut från
huvudet, överlevde inte flera julor. Det var
särskilt nog, att inte tala till någon under tiden
eller tala om vad som syntes, förän efter
solens uppgång, bröts här smut. blev den
som att något, dödligt sjuk (gastkrampa). -
Det gick lika ^{bra} för en sådan att gå i askan efter
julbrasan, den ästa ved som lagts på härd

julkräcken skulle bli ena med utan att köpas.
på morgonen framträdde då i askan, glavar,
nyfödda barn, brupolk, brualaga, riklig skörd
eller tvärstom. — Har hänt en nu död gubbe
"Karl Gustav", det finns personer än i Lanna,
som med beständigt fästare och fror, att han
företsade dylika saker, och att han gick
ärs gången det var jag.

Lilla jul, och lilla juldagen, kallas kyndlamässa
1-2, mormor talade om Marie beröskelsedag,
morsmässan (skaris födelsedag). Marie himmels
färdsdag, morsmässamarknad, och morsmässas
marknad, morsmässan, var tydligen på hösten
för de onda andarna, tykte inte om att Guds
moder föddes, de kom fram vid tiden, de som
andediäkt var om d. s. kall, därför kommer
frosten och köldnätter vid morsmässan.
Litet festligare är det vid lilla jul än en vanlig
söndag

särskilt förr i världen & thade man fåt gåvor vid
fjelen och inte gett igen, var det lämpligt att
minnas vid lilla jul & der som var barn, kunde
det hända att julträd och julalåga kläddes
det var inte nödvändigt, med så många ljus eller
annan granlåt, som till stora jul.

Lussagubbar, det har jag bäst sett och hört talas om många
gångar, ungdomar kläddes ut sig och gjorde sig så gryniga
som möjligt, ofta var de manliga klädda som kvinnor
och flickor na. Svårt om. Gå i husen och tigga var ärendet,
och på alla ställen fick de något, pengar mat och allt som
föll löst. En olycka inträffade i min barndom vid
ett sådant tillfälle, i Märsjö by, nära Värnamo.
Ett större sällskap lussagubbar kom till en bondgård,
lussfadern blev rädd för skolan, och i hastigheten
tog han bössan och sköt i skocken, en sjuårig
ärlig ungdom fick synen förstörd och ledde ett långt
liv blind. Sedan med den ljusklädda flickan före

ACC. NR M. 10102:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kom tidigare, för mera än 60 år sen, var det vanligt
i hem, där som fanns tjensteflickor, att dessa var
uppe tidigt Lucia dag, och bjöd på kaffe med
lusskakatter, det skulle vara tre flickor, en Lucia
med Tärnor, den mellersta hade krans på huvudet
av något grönt, granris lingon eller mjölounkis
med ljus tända. Lucia bar kaffebrickan, Tärnorna
kakorna, under sång upväktades nu allt hemmets
folk, först hushånds och husmoder med barnen,
därefter de övriga, att efter värdighet, alla
fick med av trakteringen och kungen.
Lusskakatter togs ut med ^{suble} form av en kätt,
6-7 c.m. i längd om det var av mördeg, något
större om det var vanligt vetebrod.
Att julgrisen slaktades. Lussidagen har jag inte
hört, man luttriken lades i blöt den dagen!
Lwinotta var ett vanligt namn på slagtdagen,
i tidig otta skulle nämligen slagten ske

Och slagfarn o medhjelpare, skulle ha båd kappa-
gökar och kallsupar, för att vara modiga nog när
det gällde, det förekom ingen bedövning på den
tiden för de stackars kräkta, det var avskyvärt brut
enkelt, med mörklandet och gissaskriket. Slagfarn
skedd i regel inne i stugan, vid den öppna
spisen, där den stora treroggetan med skålvast
mat kokade, liksom kom från härden, och för
öfrigt lykte familjens medlemmar med trästicker
(springsticker) de små barnen fick inte vara med
om sådant väsen, utan de väktes, och skickas-
des ut i natten till närmaste granne, med beske-
det, att de skulle låna "kumpadrast", då vete-
man på nämnda plats att det var svinnligt, och då
behövs man barnen. Slagfarn skulle för sitt
besvär ha slagbiten, en trekantig bit späck, från
kumpan fram i kyggen på gissan.

Uttöycket, benrasksöndag, användes av de gamla
på Frakten än, och heter på den smäländska
"bajnakaskasöndag", den infaller söndagen
efter trettonsdag, namnet har den derav, att
den dagen ska beståna av den myckna jul
maten som man förr brukade sig med, fram
och förtäras, det kan givetvis inte vara så mycke
kvare, utan då blir det att raska (raska) i benen.
Kär tiden med julkort infördes vet jag
inte, men, 1897 då var det riktigt moderat
med julkort och nyårsbrevningar det vet jag.
Längst tidigare gick vi i mitt hem vykort
från en bekant som vistades i Tyskland
jag tror det var innan de börjat användas i Sverige.
Tjugonsdag. Skönt körde julen ut!
Och derom har jag förenat nämna.